

Streszczenie pracy doktorskiej

Autor pracy: mgr Roman Waluś

Temat pracy: Postępowanie nauczycieli w sytuacji zagrożenia uczniów środkami psychoaktywnymi na terenie szkoły – na podstawie badań szkół gimnazjalnych w Bielsku-Białej

Promotor: dr hab. Renata Jasnos prof. AIK

Promotor pomocniczy: dr. Krzysztof Biel SJ

Istotną kwestią rozważań w zakresie problematyki reagowania na zachowania problemowe uczniów jest podejmowanie przez nauczycieli działań interwencyjnych w oparciu o stosowne procedury postępowania. W pracy skoncentrowano się na działaniach nauczycieli w sytuacjach zagrożenia uczniów substancjami psychoaktywnymi poddając analizie zarówno postępowanie nauczycieli jak i ich przygotowanie do podejmowania interwencji oraz prowadzenia działań profilaktycznych a także gotowość nauczycieli do podejmowania interwencji. Mając na względzie złożoność problematyki badawczej, przyjęta w pracy strategia badawcza miała charakter ilościowo-jakościowy. Badany problem wymagał rozpatrzenia z różnych perspektyw teoretycznych, z których główna dotyczyła procesu wychowania, w jaki wpisują się działania nauczyciela, zarówno profilaktyczne jak i interwencyjne. Badaną gotowość nauczyciela do interwencji osadzono w teoretycznym kontekście posiadanych kompetencji oraz gotowości zawodowej, natomiast działalność profilaktyczną umiejscowiono w kontekście strategii profilaktycznych opartych na teorii i modelach nowej profilaktyki. Uwzględniając przyjęte cele badawcze wybrano metody, które uzupełniały się w ramach kolejnych etapów przyjętej strategii badawczej. W pierwszym etapie badań – ilościowych był to sondaż diagnostyczny jako metoda normatywna, w drugim etapie badań o charakterze jakościowym, był to wywiad pogłębiony jako metoda wyjaśniająca, interpretatywna. Zastosowanie metody sondażu diagnostycznego i wykorzystanie w jej ramach techniki ankiety posłużyło do **zbadania wiedzy nauczycieli** w zakresie procedur interwencyjnych jak również **pozyskania ocen i opinii dotyczących** szkolnej profilaktyki i działań interwencyjnych nauczycieli oraz ich przygotowania (wiedzy i umiejętności) w tym zakresie, a także **zbadania ich postaw w zakresie gotowości** do interweniowania. Drugi etap badań oparty na metodzie wywiadu pogłębionego pozwolił na uzupełnienie wyników ilościowych uzyskanych w ramach pierwszego etapu badań. Realizacji przedmiotowych badań towarzyszyło szereg trudności wymuszających przyjęcie określonych zmian i dostosowanie się w praktyce do zmieniających

się realiów reformowanej szkoły. O ile badania z wykorzystaniem ankiety przeprowadzono jeszcze w gimnazjach, o tyle wywiady z pedagogami szkolnymi i wybranymi nauczycielami, przeprowadzone były indywidualnie, w czasie, gdy niektórzy z nich zmieniali już miejsce zatrudnienia z uwagi na likwidację gimnazjów. Uwzględniając uzyskane wyniki badań i odnosząc się w pierwszej kolejności do działań profilaktycznych podejmowanych i realizowanych przez nauczycieli należy wskazać, że są one wprawdzie realizowane, ale ich efektywność nie jest wystarczająca. Jest ona uzależniona w dużej mierze od przygotowania teoretycznego (wiedza) i praktycznego (umiejętności) nauczycieli w zakresie profilaktyki. Działania interwencyjne natomiast są dla nauczycieli, jak wskazują wyniki badań, trudne i problematyczne. To, że nauczyciel posiada stosowną wiedzę z zakresu interwencji, zna procedury interwencyjne nie warunkuje tego, że dobrze interwencję przeprowadzi. Charakter procedur interwencyjnych, mających często formę instrukcji, powoduje, że ich realizacja w odniesieniu do żywej osoby ucznia, jest skomplikowana. Brakuje szkoleń umożliwiających interpretację procedur i ich zastosowanie. Wprowadzając procedury interwencyjne nie zadbano o wystarczające osadzenie ich w kontekście procesu wychowania.

Słowa kluczowe:

Nauczyciel, uczeń, szkoła, interwencja, profilaktyka, substancje psychoaktywne, zagrożenie uczniów substancjami psychoaktywnymi.

19.10.2011 ✓ *Personalia*